

MANUALIA UNIVERSITATIS STUDIORUM ZAGRABIENSIS
UDŽBENICI SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Prof. dr. sc. Katarina Žager
Dr. sc. Nikolina Dečman

RAČUNOVODSTVO MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA

Redaktorica:
Prof. dr. sc. Katarina Žager

Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika
Zagreb, 2015.

HRVATSKA ZAJEDNICA RAČUNOVOĐA I FINANCIJSKIH DJELATNIKA

Zagreb, Jakova Gotovca 1/II

Za Izdavača:

mr. sc. Bogomil Cota

Predsjednik Izdavačkog savjeta:

prof. dr. sc. Stjepan Tadijančević

Redaktorica:

prof. dr. sc. Katarina Žager

Recenzenti:

prof. dr. sc. Boris Tušek
izv. prof. dr. sc. Ivana Mamić Sačer
prof. dr. sc. Branka Ramljak

Korektor:

Damir Maligec

Grafičko i likovno rješenje korice:

Željka Pervan

Grafičko oblikovanje i prijelom:

Željka Pervan
Miljenka Stanković

Tisak:

Sveučilišna tiskara d.o.o., Zagreb

Odluka o statusu sveučilišnog udžbenika donesena je na sjednici Senata Sveučilišta u Zagrebu održanoj 14. travnja 2015. godine, Klasa: 032-01/15-01/13; Urbroj: 380-072/221-15-2

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 000903254, ISBN broj je 978-953-277-097-1

PREDGOVOR

U posljednje vrijeme sve se veći naglasak stavlja na razvoj malog i srednjeg gospodarstva. O značaju malih i srednjih poduzeća govori i činjenica da u većini zemalja njihov udio u ukupnom broju registriranih subjekata čini više od 95%. U Republici Hrvatskoj od ukupnog broja registriranih subjekata 99,7% pripada upravo skupini malih i srednjih poduzeća. Njihov značaj, osim u zapošljavanju velikog broja ljudi ogleda se i u stvaranju značajne dodane vrijednosti koja doprinosi povećanju društvenog bruto proizvoda. Stoga je i razumljiv interes regulatora, kao i investitora i kreditora za ovaj segment poduzetništva. Kako bi uspješnost poslovanja bila što bolja poslovni procesi koji se događaju u malim i srednjim poduzećima ne smiju biti prepušteni stihiji već to treba biti kontroliran i usmjeravan proces. To ujedno znači da je posebnu pozornost potrebno usmjeriti i na osiguravanje kvalitetne informacijske podloge za potrebe upravljanja, a samim time i na njihov računovodstveni sustav i financijsko izvještavanje.

Računovodstvo i financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća već duži niz godina intrigira računovodstvenu praksu, ali i širu poslovnu odnosno znanstvenu javnost. Složenost regulative financijskog izvještavanja i disproportionalnog administrativnog opterećenja ovisno o veličini poduzeća predmetom je rasprava mnogih znanstvenih i stručnih skupova. Određeni pomaci su na tom planu učinjeni, no još uvijek ima prostora za unapređenje računovodstvene regulative za ovaj segment poduzetništva. Temeljne promjene u računovodstvenom sustavu Republike Hrvatske dogodile su se 1993. godine kada je uvedena obvezna primjena Međunarodnih računovodstvenih standarda za sva poduzeća bez obzira na njihovu veličinu. Praktična iskustva u godinama primjene ukazala su na određene poteškoće kao i područja potrebnog poboljšanja. Složenost navedene regulative i problemi u praktičnoj primjeni doveli su do izrade nacionalnih standarda financijskog izvještavanja koji su primarno namijenjeni malim i srednjim poduzećima. Upravo računovodstvena načela, standardi i zakonski propisi čine neizostavni dio normativnog okvira računovodstva. Njihova kvaliteta utječe i na kvalitetu financijskog izvještavanja, a time i na kvalitetu računovodstvenih informacija temeljem kojih se donose važne poslovne odluke. Ograničeni resursi kao i otežani pristup izvorima financiranja, posebno u malim i srednjim poduzećima, dodatno naglašavaju potrebu upravljanja, a time i potrebu razumijevanja računovodstva i informacijske osnove za upravljanje poduzećem. Stoga je naglasak u ovoj knjizi stavljen upravo na one segmente računovodstva koji su usmjereni na generiranje, ali i upotrebu računovodstvenih informacija u upravljačke svrhe u malim i srednjim poduzećima.

Knjiga je podijeljena u pet osnovnih poglavlja. U prvom poglavlju definiran je pojam malih i srednjih poduzeća te je u tom kontekstu posebno ukazano na značaj kriterija klasifikacije i njihov utjecaj na prava i obveze određenih poduzetnika, kao i na značaj malih i srednjih poduzeća u gospodarskom razvoju. Računovodstvo nije samo sebi svrhom već mora biti orijentirano korisnicima. Stoga su u drugom poglavlju detaljnije definirane specifičnosti informacijskih zahtjeva korisnika te opisane specifičnosti računovodstvenog informacijskog sustava malih i srednjih poduzeća. Nadzor nad poslovanjem također čini važnu komponentu

kvalitete poslovanja i financijskog izvještavanja te su stoga također obrađeni najčešći oblici nadzora tipični upravo za mala i srednja poduzeća. Financijsko izvještavanje predstavlja posebno značajnu, završnu, fazu računovodstvene obrade podataka. Obilježja regulative, kako nacionalne, tako i međunarodne, prikazana su u okviru trećeg poglavlja. Dodatna pozornost posvećena je sličnostima i razlikama između ovih regulativa kao i aktualnostima na području financijskog izvještavanja mikro poduzeća. Osim pravila koja je potrebno uvažavati prilikom generiranja računovodstvenih informacija u knjizi su, između ostalog, prikazani i načini upotrebe tih informacija posebno u području planiranja, odlučivanja i kontrole poslovnih aktivnosti. Malo i srednje poduzetništvo obuhvaća velik broj subjekata u različitim djelatnostima, organiziranih kroz različite pravne oblike. Velik broj osoba svoju poduzetničku aktivnost ostvaruje kao fizička osoba odnosno obrtnik. Budući da je ovo brojčano najzastupljeniji oblik malog poduzetništva, u posljednjem poglavlju su obrađeni svi važni aspekti poslovanja obrtnika s posebnim naglaskom na specifičnosti vođenja poslovnih knjiga i izvještavanja. Na taj način su zaokruženi svi relevantni segmenti vezani uz računovodstvo u malom i srednjem poduzetništvu.

Iako je knjiga namijenjena, prije svega, studentima ekonomskih fakulteta koji izučavaju istoimeni kolegij nadamo se da će poslužiti i kao koristan izvor informacija i široj poslovnoj javnosti, a posebno menadžmentu u malom i srednjem poduzetništvu kao i ostalim poslovnim ljudima koji u svom poslu koriste računovodstvene informacije.

Ovim putem izražavamo zahvalnost svima koji su pomogli u procesu nastajanja ove knjige, prije svega recenzentima, prof. dr. sc. Borisu Tušku, izv. prof. dr. sc. Ivani Mamić Sačer i prof. dr. sc. Branki Ramljak na korisnim savjetima i sugestijama koje su doprinijele kvaliteti djela. Posebnu zahvalnost izražavamo izdavaču, Hrvatskoj zajednici računovođa i financijskih djelatnika, što je prihvatila izdavanje ove knjige i što kontinuirano potiče izdavanje znanstvene i stručne računovodstvene literature. Ovim putem zahvaljujemo se i našim studentima na motivaciji za pisanje, a ponajviše našim obiteljima na razumijevanju i podršci za sve vrijeme, a posebno za vrijeme pisanja ove knjige.

Zagreb, 20. 1. 2015.

Autorice

SADRŽAJ

OSNOVNA OBILJEŽJA I ZNAČAJ MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA

1. OSNOVNA OBILJEŽJA I ZNAČAJ MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA (K. Žager, N. Dečman)	3
1.1. Osnovna obilježja poslovanja malih i srednjih poduzeća (K. Žager)	3
1.1.1. Pojam malih i srednjih poduzeća – kriteriji klasifikacije.....	3
1.1.2. Organizacijski i pravni oblici poslovanja malih i srednjih poduzeća.....	11
1.1.3. Uvjeti i procedura osnivanja malih i srednjih poduzeća.....	13
1.2. Značaj malih i srednjih poduzeća u gospodarskom razvoju (K. Žager)	15
1.2.1. Mala i srednja poduzeća u Republici Hrvatskoj.....	15
1.2.2. Mala i srednja poduzeća u Europskoj uniji i drugim razvijenim zemljama	17
1.2.3. Internacionalizacija poslovanja malih i srednjih poduzeća	20
1.3. Čimbenici koji utječu na poslovanje malih i srednjih poduzeća (N. Dečman)	22
1.3.1. Eksterni čimbenici poslovanja malih i srednjih poduzeća	24
1.3.2. Interni čimbenici poslovanja malih i srednjih poduzeća.....	26
1.3.3. Prednosti i ograničenja poslovanja malih i srednjih poduzeća	31

RAČUNOVODSTVENI INFORMACIJSKI SUSTAV MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA

2. RAČUNOVODSTVENI INFORMACIJSKI SUSTAV MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA (K. Žager, N. Dečman)	37
2.1. Značaj informacija u upravljanju poduzećem (N. Dečman)	37
2.1.1. Specifičnost upravljanja u malih i srednjim poduzećima.....	37
2.1.2. Izvori informacija i izbor relevantnih informacija	44
2.2. Obilježja računovodstvenog informacijskog sustava malih i srednjih poduzeća (K. Žager)	50
2.2.1. Komponente računovodstvenog informacijskog sustava.....	50
2.2.2. Čimbenici i načela organizacije računovodstvenog sustava	58
2.2.3. Eksternalizacija računovodstvene funkcije.....	62
2.2.4. Obilježja računovodstvenih softvera za mala i srednja poduzeća	63
2.2.5. Utjecaj razvoja informacijskih tehnologija na organizaciju računovodstvenog sustava malih i srednjih poduzeća.....	66
2.3. Specifičnosti financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća (N. Dečman)	68

2.3.1.	Ciljevi financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća....	68
2.3.2.	Čimbenici koji utječu na oblikovanje modela financijskog izvještavanja	70
2.3.3.	Međuovisnost veličine poduzeća i modela financijskog izvještavanja	73
2.3.4.	Informacijski zahtjevi korisnika financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća.....	75
2.3.5.	Obilježja izvještaja za interne korisnike	80
2.3.6.	Obilježja izvještaja za eksterne korisnike	81
2.4.	Uloga nadzora u osiguranju kvalitete računovodstvenih informacija (N. Dečman)	83
2.4.1.	Specifičnosti revizije financijskih izvještaja malih i srednjih poduzeća	83
2.4.2.	Porezni nadzor.....	86
2.4.3.	Ostali oblici nadzora	92

OBILJEŽJA REGULATIVE FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA ZA MALA I SREDNJA PODUZEĆA

3.	OBILJEŽJA REGULATIVE FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA ZA MALA I SREDNJA PODUZEĆA (K. Žager, N. Dečman).....	99
3.1.	Nacionalna regulativa financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća (K. Žager).....	99
3.1.1.	Normativni okvir financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj.....	99
3.1.2.	Računovodstveni standardi kao ishodište računovodstvenih politika	105
3.2.	Hrvatski standardi financijskog izvještavanja - HSF1 (K. Žager)	109
3.2.1.	Cilj i svrha donošenja nacionalnih standarda	109
3.2.2.	Struktura i osnovna obilježja pojedinih standarda.....	111
3.2.3.	Praktični primjeri primjene standarda	124
3.2.4.	Iskustva u primjeni nacionalnih standarda i mogućnosti poboljšanja informacijske osnove.....	132
3.3.	Harmonizacija i standardizacija financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća (N. Dečman).....	136
3.3.1.	Ciljevi i instrumenti harmonizacije računovodstvene regulative	136
3.3.2.	Prednosti i ograničenja harmonizacije financijskog izvještavanja	140
3.3.3.	Direktive Europske unije kao instrument harmonizacije	142
3.3.4.	Međunarodna računovodstvena rješenja za mala i srednja poduzeća u drugim zemljama	148

3.3.5.	Uloga međunarodnih institucija u harmonizaciji financijskog izvještavanja	152
3.4.	Međunarodni standardi financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća - MSFI za MSP (N. Dečman)	157
3.4.1.	Cilj i svrha donošenja MSFI za MSP	157
3.4.2.	Struktura i osnovna obilježja standarda	160
3.4.3.	Sličnosti i razlike hrvatskih i međunarodnih računovodstvenih standarda za mala i srednja poduzeća.....	164
3.5.	Izazovi i aktualnosti u području financijskog izvještavanja mikro poduzeća (K. Žager, N. Dečman)	185
3.5.1.	Specifičnosti poslovanja i financijskog izvještavanja mikro poduzeća.....	186
3.5.2.	Međunarodne smjernice za financijsko izvještavanje mikro poduzeća	187
3.5.3.	Financijsko izvještavanje mikro poduzeća u Republici Hrvatskoj.....	191
3.6.	Utjecaj primjene računovodstvenih standarda na kvalitetu poslovanja malih i srednjih poduzeća (K. Žager)	193

RAČUNOVODSTVENO IZVJEŠTAVANJE KORISNIKA U FUNKCIJI UPRAVLJANJA MALIM I SREDNJIM PODUZEĆIMA

4.	RAČUNOVODSTVENO IZVJEŠTAVANJE KORISNIKA U FUNKCIJI UPRAVLJANJA MALIM I SREDNJIM PODUZEĆIMA (K. Žager, N. Dečman)	199
4.1.	Eksterno izvještavanje (N. Dečman)	199
4.1.1.	Uloga i značaj eksternih financijskih izvještaja	199
4.1.2.	Analiza financijskih izvještaja u funkciji donošenja poslovnih odluka	203
4.1.3.	Financijski pokazatelji u funkciji ocjene kvalitete poslovanja .	207
4.2.	Interno izvještavanje (N. Dečman)	211
4.2.1.	Uloga i značaj internih izvještaja	214
4.2.2.	Izbor i primjena relevantnih informacija u planiranju poslovnih aktivnosti	222
4.2.3.	Izbor i primjena relevantnih informacija u procesu odlučivanja	229
4.2.4.	Izbor i primjena relevantnih informacija u kontroli poslovnih aktivnosti.....	234
4.3.	Ograničenja uporabe računovodstvenih informacija u upravljanju malim i srednjim poduzećima (N. Dečman)	240
4.3.1.	Računovodstvena znanja i vještine donositelja odluka	240
4.3.2.	Integriranost računovodstvenih i neračunovodstvenih informacija	251

4.4. Uloga i odgovornost računovodstvene profesije u osiguranju kvalitetnih računovodstvenih informacija (K. Žager)	267
4.4.1. Odgovornost za kvalitetu financijskog izvještavanja	267
4.4.2. Kodeks profesionalne etike računovođa	269
4.4.3. Perspektive razvoja računovodstvene profesije.....	272

SPECIFIČNOSTI RAČUNOVODSTVA OBRTNIKA

5. SPECIFIČNOSTI RAČUNOVODSTVA OBRTNIKA (K. Žager, N. Dečman)	279
5.1. Obrtnici kao dio malog i srednjeg poduzetništva (K. Žager)	279
5.2. Otvaranje i poslovanje obrta (K. Žager).....	282
5.2.1. Pojam i vrste obrta.....	282
5.2.2. Upis u Obrtni registar i obavljanje obrta.....	286
5.2.3. Normativni okvir poslovanja obrta	289
5.3. Poslovne knjige obrtnika u sustavu poreza na dohodak (K. Žager)	291
5.3.1. Načela vođenja poslovnih knjiga	291
5.3.2. Knjiga primitaka i izdataka	292
5.3.3. Popis dugotrajne imovine.....	294
5.3.4. Evidencija tražbina i obveza	296
5.3.5. Knjiga prometa	299
5.3.6. Poslovne knjige specifičnih djelatnosti i slobodnih zanimanja.....	301
5.3.7. Primjeri vođenja poslovnih knjiga (N. Dečman)	302
5.4. Poslovne knjige obrtnika u sustavu poreza na dobit (K. Žager)	308
5.4.1. Načela vođenja poslovnih knjiga	308
5.4.2. Poslovne knjige i financijski izvještaji	309
5.4.3. Sličnosti i razlike u vođenju poslovnih knjiga obrtnika u sustavu poreza na dobit i obrtnika u sustavu poreza na dohodak.....	314
5.5. Utvrđivanje dohotka i porezne obveze i izvještavanje eksternih korisnika (N. Dečman)	316
5.5.1. Poslovni primici i izdaci kao podloga za utvrđivanje dohotka.	316
5.5.2. Utvrđivanje dohotka i prijava poreza na dohodak.....	320
5.5.3. Paušalno oporezivanje i utvrđivanje paušalne porezne obveze	323
5.5.4. Promjena metode oporezivanja - utjecaj na računovodstvene postupke	325
5.5.5. Obveze i rokovi izvještavanja eksternih korisnika.....	331
5.5.6. Primjer utvrđivanja dohotka i porezne obveze	333

5.6. Evidencija radnih odnosa kod obrtnika (N. Dečman).....	339
5.6.1. Obveze obrtnika kao poslodavca	339
5.6.2. Obračun i isplata plaća radnika i poduzetničke plaće	341
5.6.3. Obveze i način izvještavanja	342
5.7. Prestanak poslovanja obrta (N. Dečman)	345
5.7.1. Privremeni prestanak poslovanja i mirovanje obrta.....	345
5.7.2. Prestanak obrta.....	345
LITERATURA	347
SAŽETAK	359
POPIS SLIKA	363
POPIS TABLICA	367

